DOI: 10.31648/sp.12476

Piotr Krzysztof Sowiński
Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0003-2210-5877
psowinski@ur.edu.pl

Niekończąca się opowieść? Kilka uwag na temat ponownie nowelizowanego art. 180 § 2 Kodeksu postępowania karnego oraz art. 41 § 4 Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia

Wstęp

Tytułowe pytanie, odwołujące się do literatury, nie jest przypadkowe, bowiem zarówno fantastyczna historia, opowiedziana przez Michaela Endego[1], jak i historia art. 180 § 2 Kodeksu postępowania karnego[2] zdają się nie mieć końca. O ile jednak pierwszy przypadek można tłumaczyć nieograniczoną wyobraźnią autora, o tyle w drugim przypadku chodzi o koncepcję leżącą u podstaw art. 180 § 2 k.p.k., zakładającą konieczność wyodrębnienia z ogółu tajemnic zawodowych takich, które wiążą się z wykonywaniem zawodów o szczególnej społecznej użyteczności.

Wyodrębnienia tego dokonano w najprostszy z możliwych sposobów, tj. poprzez ich „imienne" wyliczenie, co ma swoje dobre i złe strony. *In plus* takiej redakcji art. 180 § 2 k.p.k. należy policzyć jednoznaczność normatywną tego wyliczenia, mankamentem jest jednak konieczność periodycznego uzupełniania katalogu zawodów tam wymienionych. Niniejsza publikacja oparta na metodzie dogmatyczno-prawnej ma stanowić krytyczną ocenę zmian zainicjowanych rządowym projektem upublicznionym w 2025 r.[3], które nie

[1] M. Ende, *Die Unendliche Geschichte*, Stuttgart 1979, pierwsze pol. wyd. Warszawa 1986 w tłum. S. Lisieckiej.

[2] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46 z późn. zm.), dalej jako k.p.k.

[3] Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 1600, Sejm X kadencji, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1600 (data dostępu: 18.10.2025), dalej jako projekt.

ograniczały się wyłącznie do rozwiązań karnoprocesowych, ale obejmowały zmiany z nimi ściśle skorelowane, dotyczące postępowania w sprawach o wykroczenia. Odpierając ewentualny zarzut co do pewnej syntetyczności tego opracowania, należy zauważyć, że jego przedmiotem nie jest powielanie starych prawd, lecz spojrzenie na procedowane rozwiązania, w tym także na te dotyczące art. 41 § 4 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia[4], któremu, jak dotąd, doktryna – co należy skonstatować z pewnym zdziwieniem – nie poświęciła należytej uwagi. Zasadniczo przedłożony tu tekst powstał na etapie prac projektowych, rzeczywistość potrafi jednak zaskoczyć, bo uchwaloną ustawę w dniu 13 marca 2026 r. zawetował Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej[5]. Projekt nie stanie się więc obowiązującym prawem, ale sam ten fakt nie zwalnia od krytycznej jego oceny, zwłaszcza że w uzasadnieniu odnośnej do decyzji kwestie tu poruszone nie zostały w ogóle dostrzeżone. Pominięcie tych kwestii nie umniejsza jednak ich znaczenia.

I.

Jeśli dobrze policzyć, to art. 180 k.p.k. nowelizowano jak do tej pory już siedmiokrotnie, a ośmiokrotnie, jeśli uwzględnić oczekującą na wejście w życie ustawę o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów[6]. Mnogość tych zmian zawdzięczamy wspomnianej koncepcji „imiennego" wyodrębnienia z grupy tajemnic zawodowych nienazwanych pewnych tajemnic i objęcia ich ochroną intensywniejszą niż ta, jaką zapewniano im do tej pory. Wobec niezdefiniowania – skądinąd zbędnego – przez przepisy kodeksowe samego „zawodu" i „tajemnicy zawodowej", organy procesowe zmuszone są sięgać do rozwiązań leżących poza treścią ustawy z 1997 r., ale też wobec nieistnienia jednej homogenicznej tajemnicy zawodowej tylko w ten sposób są w stanie ustalić granice podmiotowe i przedmiotowe obowiązku ciążącego na świadkach wykonujących częstokroć diametralnie różne zawody. Wielość, ale i różnorodność tych zawodów oddaje określenie przez art. 180 § 1 k.p.k. depozytariusza tajemnicy zawodowej mianem „osoby obowiązanej", a samej tajemnicy – pojemnym mianem „tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu". Na gruncie art. 180 § 2 k.p.k. dokonano wyodrębnienia pewnych zawodów i tajemnic z nimi związanych, ale też wyodrębnienie to dokonywane jest wyłącznie na użytek procesowy, co nie rzutuje na inne obszary

[4] Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 860 z późn. zm.), dalej jako k.p.w.

[5] Druk nr 2378, Sejm X kadencji, https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=2378 (data dostępu: 1.06.2026).

[6] Ustawa z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. poz. 187).

aktywności zawodowej danego świadka – profesjonalisty. „Imienne" wskazanie na daną tajemnicę, wobec odrzucenia kryterium przynależności danego zawodu do grupy „zawodów zaufania publicznego", sporadycznie obnaża nieprzezorność ustawodawcy. Jak bowiem inaczej scharakteryzować sytuację, w której art. 180 § 2 k.p.k. w jego pierwotnej postaci chronił tajemnicę adwokacką, ale już nie tajemnicę właściwą dla niemal bliźniaczego zawodu prawniczego, a mianowicie radcy prawnego? Metoda polegająca na sukcesywnym dodawaniu kolejnych zawodów nie jest optymalna – działania legislacyjne zawsze będą opóźnione w stosunku do potrzeb społecznych. Jest jednak metodą bodaj jedynie możliwą, bowiem alternatywa w postaci ukierunkowania art. 180 § 2 k.p.k. na ochronę „tajemnic związanych z wykonywaniem zawodu zaufania publicznego" jest zawodna. Wprawdzie o takich zawodach traktuje art. 17 ust. 1 Konstytucji RP[7], ale też ich nie kataloguje, a należytej konsekwencji w stosowaniu tego identyfikatora nie przejawia również ustawodawca zwykły. Choć bezspornie do takich zawodów należy zawód adwokata[8], radcy prawnego[9] czy lekarza[10], to normatywnie cechy tej ustawodawca nie uwypukla, choć nie ma on żadnych oporów, by przypisać ją notariuszowi[11] czy też rzecznikowi patentowemu[12], dla którego to profesjonalisty zabrakło wszak „miejsca" w art. 180 § 2 k.p.k. Myliłby się więc ten, kto uważałby, że to właśnie zaliczenie do zawodu zaufania publicznego przesądza o objęciu związanej z tym zawodem tajemnicy dyspozycją art. 180 § 2 k.p.k.[13], z pewnością jest jednak jedną z determinant takiego rozwiązania.

---

[7] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

[8] E. Kruk, *Obowiązek zachowania tajemnicy adwokackiej jako okoliczność uzasadniająca odmowę zeznań w trybie art. 180 § 2 k.p.k.*, „Studia Iuridica Lublinensia" 2017, nr 4, s. 28; A. Koschel-Sturzbecher, *Stosunek pracy a wykonywanie zawodu adwokata*, „Palestra" 2021, nr 7–8, s. 235–236; M. Burdzik, C. Chowaniec, A. Nowak, *Tajemnica lekarska w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego z 10.06.2016 r.*, „Państwo i Prawo" 2019, nr 9, s. 128; zob. też ustawę z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564 z późn. zm.).

[9] G. Maroń, *Instytucja ślubowania radcy prawnego w polskim porządku prawnym*, „Radca Prawny Zeszyty Naukowe" 2025, nr 1, s. 115; P.K. Sowiński, *Uchylenie tajemnicy zawodowej w trybie art. 180 § 2 k.p.k. a niezależność zawodowa radcy prawnego. Uwagi polemiczne*, „Radca Prawny Zeszyty Naukowe" 2023, nr 2, s. 92–93; zob. też ustawę z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499 z późn. zm.).

[10] P. Stolarski, *Materialnoprawne i procesowe granice pozyskiwania i wykorzystania informacji objętych tajemnicą lekarską w sprawach podatkowych*, „Przegląd Podatkowy" 2025, nr 3, s. 35; D. Wąsik, *Tajemnica lekarska w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 2018, nr 1, s. 129; zob. też ustawę z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 37 z późn. zm.).

[11] Gwoli ścisłości art. 2 § 1 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 614 z późn. zm.) określa notariusza mianem „osoby zaufania publicznego", wiążąc jednak to miano z działaniem „w zakresie [jego] uprawnień".

[12] Art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2001 r. o rzecznikach patentowych (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 778 z późn. zm.).

[13] A. Bojańczyk, *Karnoprocesowe znaczenie zgody dziennikarza na składanie zeznań co do okoliczności objętych tajemnicą zawodową (wokół postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia*

II.

Projektodawca zakładał rozszerzenie katalogu tajemnic chronionych w trybie art. 180 § 2 k.p.k. o tajemnicę tłumacza przysięgłego. Przyczyn tego stanu rzeczy nie trzeba długo szukać, wszak sam projektodawca wyjaśnił, że „zasadniczym powodem" tego kroku była potrzeba „zapobieżenia obchodzeniu przepisów o ochronie tajemnicy prawnie chronionej przez przesłuchanie tłumacza na okoliczność informacji nimi objętymi, np. przez przesłuchanie tłumacza co do treści rozmowy podejrzanego z obrońcą, w której to tłumacz uczestniczył"[14]. Powyższe nie musiało przekonywać, bo przecież w kodeksie funkcjonuje już zakaz z art. 199 k.p.k. stosowany odpowiednio *via* art. 204 § 3 k.p.k. także do tłumaczy. Inna sprawa, że deklarowany przez projektodawcę zamiar wypełnił on połowicznie, wszak zarówno art. 72 § 1 k.p.k., jak i art. 204 k.p.k. z zaprzysiężenia tłumacza nie czynią warunku jego dopuszczenia do czynności określonych w tych przepisach. Innymi słowy, tłumaczem w postępowaniu karnym może być równie dobrze tłumacz *ad hoc*, do którego zmieniony art. 180 § 2 k.p.k. – zgodnie z regułą exceptiones non sunt extendendae – nie mógłby znaleźć choćby tylko odpowiedniego zastosowania. Autor nie ma nic przeciwko rozszerzeniu art. 180 § 2 k.p.k. o dalsze zawody – wymaga tego dynamika zmian społecznych – byleby tylko *rationes* kolejnych zmian było właściwie dobrane. Chcąc zabezpieczyć poufność konsultacji obrończych, ale też spowiedzi[15], mediacji czy badań psychiatrycznych, w których między obcojęzycznym oskarżonym (penitentem, uczestnikiem mediacji lub badanym) a polskojęzycznym obrońcą (duchownym, mediatorem, psychiatrą) pośredniczy tłumacz, należało raczej poddać modyfikacji art. 178 pkt 1 i 2 i art. 178a k.p.k. oraz art. 52 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego[16], tak aby przewidziane w nich zakazy można było zastosować do każdego tłumacza pełniącego taką rolę. Inna sprawa, że w następstwie noweli art. 180 § 2 k.p.k. miał powstać zakaz względny, który nie chroniłby dostatecznie informacji ze swej natury bezwzględnie poufnych.

III.

Projektodawca, zakładając poszerzanie katalogu tajemnic zawodowych z art. 180 § 2 k.p.k. o tajemnicę tłumacza przysięgłego, przytoczył paralelne

2004 r.), „Palestra" 2005, nr 9–10, s. 36; F. Prusak, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 3, Warszawa 1999; D. Wąsik, op. cit., s. 129.

[14] Uzasadnienie poselskiego projektu nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z dnia 3 marca 2002 r., s. 40, Lex.

[15] P.K. Sowiński, *Prawo świadka do odmowy zeznań w procesie karnym*, Warszawa 2004, s. 30–31.

[16] Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 917).

stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich w kwestii zagrożeń wynikających z dalszego utrzymywania stanu, w którym brak jest takiej regulacji. I choć ten sam Rzecznik słusznie odżegnuje się od poglądu Michała Rusinka[17], skądinąd nawiązującego do podobnego stanowiska Mieczysława Siewierskiego[18] co do możliwości wywiedzenia źródła obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej z norm deontologicznych[19], to zarazem zignorował argumenty przemawiające za możliwością wywiedzenia obowiązku zachowania tajemnicy z innych źródeł, w rezultacie opowiadając się za jego pochodzeniem wyłącznie „z przepisu prawa [stanowionego]"[20].

A przecież na możliwość wywiedzenia tajemnicy zawodowej także ze źródła pozaustawowego wskazywała już Barbara Kunicka-Michalska[21], która na gruncie art. 163 poprzedniego Kodeksu postępowania karnego[22] zauważyła, że określał on świadka jako „osobę obowiązaną do zachowania tajemnicy (…) związanej z wykonywaniem zawodu", a nie jako osobę „obowiązaną ustawowo (…)", co skutecznie rugowałoby inne źródła, a było powszechnie praktykowane na gruncie nieobowiązującego już art. 186 § 1 poprzedniego Kodeksu karnego[23] i jest nadal w użyciu przez art. 83 § 1 k.p.a. Wydaje się, że za prekursora szerokiego ujęcia źródeł tajemnicy zawodowej można uznać jednak Mariana Cieślaka, który swego czasu uważał, że „uwzględnienie tajemnicy zawodowej" w kontekście „względnego prawa do odmowy zeznań" było konieczne „niezależnie od tego, czy odpowiedni obowiązek zachowania [tej] tajemnicy jest unormowany w jakiejś ustawie szczególnej, czy też nie"[24].

Choć przed uchwaleniem współczesnych kodyfikacji karnych stanowisko to było co najmniej dyskusyjne, bo czyż świadek poddany obowiązkowi ustawowemu (złożenie zeznań) i pozaustawowemu (zachowanie tajemnicy) nie powinien dać pierwszeństwa temu pierwszemu? Jednak sytuacja uległa diametralnej zmianie wraz z uchwaleniem art. 266 § 1 obecnego Kodeksu karnego[25]. Przepis ten z równą surowością penalizuje ujawnienie lub wykorzystanie informacji „wbrew przepisom ustawy", jak i „przyjętemu na siebie zobowiązaniu", jeśli do zapoznania się z nią doszło m.in. „w związku z (…)

---

17 M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Warszawa 2007, s. 49–51.

18 M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 1965, s. 327.

19 Pismo Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 września 2019 r., II.519.1184.2018II.519.1184.2018.MH, s. 2.

20 Ibidem.

21 B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 171–172.

22 Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 13, poz. 96 z późn. zm.).

23 Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.).

24 M. Cieślak, *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, t. 1, Warszawa 1955, s. 274.

25 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 383 z późn. zm.), dalej jako k.k.

wykonywaną pracą (…)". Pierwsze wskazanie odwołuje się do ustawowego źródła tajemnicy zawodowej, tj. do takiego, którego znaczenia w kontekście źródeł tajemnicy zawodowej nikt nie kwestionuje, natomiast drugie – do źródła pozaustawowego. Ich zrównaniu na gruncie materialnoprawnym powinno, jak się wydaje, towarzyszyć ich identyczne traktowanie na gruncie procesowym[26]. Jak jednak rzecz ma się do treści art. 180 § 2 k.p.k., który i przed, i po nowelizacji odwołuje się do zawodów mających swoje ustawowe korzenie, co dotyczy także źródeł odnośnych tajemnic? Otóż wydaje się, że właśnie ów brak ustawowego zakotwiczenia tajemnicy tłumacza *ad hoc* przyczynił się do niewłaściwego zakreślenia granic nowego zakazu dowodowego, bo w ślad za stanowiskiem Rzecznika Praw Obywatelskich przyjęto cokolwiek bezrefleksyjnie, że źródła tej konkretnej tajemnicy zawodowej nie można szukać gdzie indziej. Tymczasem, jak tutaj wykazano, źródłem tym może być zobowiązanie wynikające bądź to z umowy, bądź to z decyzji organu procesowego wzywającego daną osobę do udziału w postępowaniu. Inna sprawa, że przynajmniej w zakresie objętym dyspozycją art. 204 § 1 pkt 1 k.p.k. dałoby się wskazać na ustawowe źródło odnośnej tajemnicy, wszak tłumacz języka migowego – jako „osoba realizująca świadczenie" – zobowiązany jest przez art. 13 ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się[27] do zachowania w tajemnicy „informacji związanych z osobą uprawnioną". Do podobnej konstatacji prowadzi wykładany w tym kierunku i odpowiednio stosowany – *via* art. 204 § 3 k.p.k. – „do tłumacza" przepis art. 199 k.p.k. Ten, w zakresie „złożonych wobec [tłumacza – i to każdego, nie tylko „tłumacza przysięgłego"] oświadczeń oskarżonego, dotyczących zarzucanego mu czynu", nakłada nań obowiązek zachowania tajemnicy, co wyklucza jego ewentualne zwolnienie, bo też art. 199 w zw. z art. 204 § 3 k.p.k. eryguje zakaz niezupełny bezwzględny[28], stanowiąc w stosunku do art. 180 § 2 k.p.k. *lex specialis*[29].

---

[26] P.K. Sowiński, *Prawo świadka*…, s. 152–153. Z poglądem tym polemizuje jednak M. Rusinek, podkreślający przy tej okazji odmienność *rationes* regulacji art. 266 § 1 k.k. oraz art. 180 § 1 k.p.k. Choć nie neguje on możliwości wywiedzenia obowiązku dyskrecji z innego źródła niż ustawa, to zarazem odmawia on prawa depozytariuszom tajemnic wywodzących się z tych innych źródeł prawa do odmowy zeznań w trybie art. 180 § 1 k.p.k. Inna sprawa, że odwołując się do art. 266 § 1 k.k., nawet przez moment nie optowałem za „objęciem zakresem prawa do odmowy zeznań zwyczajowych obowiązków dyskrecji", co wydaje mi się ten autor niezasadnie przypisywać. Czym innym jest bowiem źródło zobowiązaniowe, a czym innym zakorzenione w tradycji. Tak jednak: M. Rusinek, *Z problematyki zakazów dowodowych w postępowaniu karnym*, Warszawa 2019, s. 168–169.

[27] Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 20).

[28] T. Grzegorczyk, [w:] T. Grzegorczyk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 476. Zob. też R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 2: *Komentarz do art. 167–296*, 2019, Lex.

[29] L.K. Paprzycki, [w:] J. Grajewski, S. Steinborn, L.K. Paprzycki, *Komentarz aktualizowany do art. 1–424 Kodeksu postępowania karnego*, 2015, Lex, komentarz do art. 199.

IV.

Tłumacz przysięgły – przy jednoczesnym zachowaniu innych warunków – podlega swego rodzaju certyfikacji w trybie określonym przez art. 2 ust. 1 pkt 6 i art. 4 ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego[30]. Ten sam akt nie przyznaje temu zawodowi cechy „zawodu zaufania publicznego", choć w taki właśnie sposób jest on pozycjonowany w nauce[31]. Sama tajemnica tłumacza przysięgłego przez art. 14 ust. 1 pkt 2 u.t.p. została ujęta w sposób możliwie szeroki, obejmując wiedzę co do „faktów i okoliczności, z którymi [tłumacz] zapoznał się w związku z tłumaczeniem", ale też została uznana za jeden z trzech – obok „wykonywania powierzonych zadań ze szczególną starannością i bezstronnością" (ust. 1 pkt 1) i „doskonalenia kwalifikacji zawodowych" (pkt 3) – obowiązków zawodowych. Na tajemnicę tłumacza przysięgłego składa się więc całe spektrum informacji, nie tylko te, które uzyskał, pełniąc którąś z ról procesowych. Ustawodawca nie przewidział wyłączeń *ex lege* od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej, jak uczynił to chociażby w art. 18 § 4 pkt 1 Prawa o notariacie[32] w odniesieniu do informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, choć podobnych obiekcji nie miał w przypadku adwokatów czy radców prawnych[33]. Znowelizowany art. 180 § 2 k.p.k. stałby się przepisem szczególnym w stosunku do art. 14 ust. 1 pkt 2 u.t.p., przy czym towarzysząca niedoszłej noweli zmiana art. 41 § 4 k.p.w. implikowałaby „przesunięcie" tajemnicy tłumacza przysięgłego z grupy „zwykłych" tajemnic zawodowych (art. 41 § 3 k.p.w.) do grupy tajemnic chronionych zakazem dowodowym bezwzględnym. W rezultacie powyższej noweli sąd utraciłby możliwość zwolnienia świadka z tajemnicy tłumacza przysięgłego na użytek sprawy wykroczeniowej.

V.

W ślad za poszerzeniem zakazu z art. 180 § 2 k.p.k. z dniem jej wejścia w życie nowelizacja miała pozbawiać skuteczności postanowienia o zwolnieniu z tajemnicy tłumacza przysięgłego wydane uprzednio w trybie § 1 tego

---

[30] Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1326), dalej jako u.t.p.

[31] D. Koźbiał, *Status prawny zawodu tłumacza przysięgłego*, Warszawa 2024, s. XXXV; M. Kądzielski, *Istota pracy tłumacza przysięgłego. Rozważania prawno-wittgensteinowskie*, „Lingua Legis" 2020, nr 28, s. 41.

[32] Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1001 z późn. zm.).

[33] Por. art. 6 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1564) oraz art. 3 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 499).

przepisu (art. 29 ust. 1 projektu), chyba że doszło już do przesłuchania depozytariusza tej tajemnicy. Ten ostatni warunek pozwalałby na wykorzystanie zeznań już wcześniej odebranych od świadków – tłumaczy przysięgłych. Takie rozwiązanie także w przyszłości stanowić może zbędną zachętę dla świadków objętych stosownym zwolnieniem do odwlekania momentu stawienia się przed organem procesowym, co w krajowych warunkach nie wymaga szczególnej pomysłowości czy wiedzy.

VI.

Rozwiązaniem dawno oczekiwanym i postulowanym[34] miała być zmiana zasad wykonalności postanowienia wydanego w trybie art. 180 § 2 k.p.k. Zmianę tę zakładało projektowane, nowe zdanie czwarte art. 180 § 2, stanowiąc przy okazji egzemplifikację możliwości przewidzianej przez art. 462 § 1 k.p.k. Rzecz jednak w tym, że zgodnie z koncepcją przyjętą na gruncie tego ostatniego przepisu i powieloną w projektowanym zdaniu czwartym art. 180 § 2 wykonanie wstrzymuje zażalenie, na które strona ma aż 7 dni, niekiedy liczonych od daty doręczenia odpisu postanowienia, jeśli – jak ma się to w postępowaniu przygotowawczym – sąd proceduje na posiedzeniu bez udziału stron (art. 460 zd. pierwsze w zw. z art. 180 § 2 zd. drugie k.p.k.). Nawet jeżeli organ procesowy, chcąc uniknąć komplikacji powstałych wskutek „przedwczesnego" przesłuchania któregoś z profesjonalistów wymienionych w art. 180 § 2 k.p.k., wstrzyma się z tą czynnością, to przecież powyższe zawdzięcza się raczej jego procesowej przezorności niż wyraźnemu nakazowi ustawowemu. Nadal więc lepszym rozwiązaniem byłoby wstrzymanie wykonalności do czasu uprawomocnienia się przedmiotowego postanowienia[35] (wszak lepsze jest wrogiem dobrego). W ślad za tymi zmianami projektodawca słusznie planował przyspieszenie toku instancji odwoławczej, obligując sąd do „rozpoznania zażalenia niezwłocznie", nie później niż przed upływem 7 dni od przekazania sądowi zażalenia wraz niezbędnymi aktami" (projektowane zd. piąte art. 180 § 2). Instrukcyjność tego rozwiązania dawała jednak pewne podstawy do zwątpienia w jego skuteczność.

Na krytykę zasługiwało ograniczenie nowych zasad suspensywności tylko do postanowień wydanych w trybie art. 180 § 2 k.p.k. i pominięcie postanowień wydanych na podstawie jego § 1. Jeśli miało to podkreślić odrębność ochrony tych tajemnic, to obrana przez ustawodawcę metoda była wadliwa. Czyż odrębność tę w wystarczającym stopniu nie sygnalizuje odmienność

[34] Wprawdzie postulowano, by przedmiotowa zmiana przybrała postać dodanego do art. 462 k.p.k. nowego, trzeciego paragrafu, ale trzeba przyznać, że projektowane rozwiązanie ze względów redakcyjnych jest poprawniejsze. Zob. P.K. Sowiński, *Prawo świadka*…, s. 224.

[35] Ibidem, s. 225.

przesłanek ewentualnego zwolnienia i wyłącznie sądowy tryb zwolnienia tajemnic wymienionych w art. 180 § 2 k.p.k.? Dopełnieniem analizowanych tu zmian był wreszcie art. 29 ust. 2 projektu, który nakazywał oceniać wykonalność postanowień wydanych na podstawie art. 180 § 2 k.p.k. przed datą wejścia w życie nowelizacji według przepisów obowiązujących w dniu ich wydania.

VII.

Analizując kwestie dostępu do tajemnic związanych z zawodami zaufania publicznego, nie sposób pominąć problematyki objętej art. 12 pkt 3 oraz przepisami art. 30 projektu. Pierwszy z tych przepisów zakładał nowelizację art. 41 § 4 k.p.w., drugi derogował częściowo moc postanowień wydanych przed nowelą w trybie tego samego art. 41 § 4 k.p.w.

Art. 12 pkt 3 projektu zakładał poszerzenie zakazu z art. 41 § 4 k.p.w., tak by obejmował on – poza obecnymi tam dzisiaj pięcioma tajemnicami, tj. tajemnicą adwokata, radcy prawnego, lekarza oraz dziennikarza i statystyczną – także tajemnicę notarialną, doradcy podatkowego i tajemnicę Prokuratorii Generalnej, co doprowadziłoby do poszerzenia zakresu zakazu bezwzględnego i odebrania sądowi możliwości zwolnienia z którejkolwiek z tych tajemnic. Rozszerzenie tego zakazu projektodawca kwitował lapidarnym stwierdzeniem, że nie ma „dostatecznych argumentów", by dotyczył on – jak ma się to obecnie – wyłącznie tajemnic adwokata, radcy prawnego, lekarza lub dziennikarza czy tajemnicy statystycznej, co było konstatacją tyleż poprawną, co niesatysfakcjonującą.

Wprawdzie art. 41 § 4 k.p.w. kultywuje na gruncie postępowania wykroczeniowego znane z procedury karnej heterogeniczne podejście do ochrony tajemnic zawodowych[36], to zarazem nierównorzędnie traktuje depozytariuszy tajemnic notarialnej, doradcy podatkowego czy tajemnicy Prokuratorii Generalnej, które ten sam ustawodawca na gruncie spraw o większym ciężarze gatunkowym objął przecież wzmożoną ochroną art. 180 § 2 k.p.k. Choć ten ostatni przepis – *via* art. 41 § 1 k.p.w. – nie został recypowany na grunt postępowania w sprawach o wykroczenia, w którym obowiązują własne, autonomiczne reguły przesłuchania depozytariuszy tajemnic zawodowych, to ich konstrukcja pozwala postawić ustawodawcy zarzut systemowej niekonsekwencji[37]. W państwie prawa nie można utrzymywać w postępowaniach penalnych dwóch reżimów ochrony takich tajemnic, jak notarialna, doradcy

[36] Zróżnicowanie to, ale już nie niespójność ochrony tajemnic zawodowych, konstatuje także Z. Kwiatkowski, *Zakazy dowodowe w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, „Przegląd Sądowy" 2004, nr 1, s. 178.

[37] Problemu tego zdają się jednak nie dostrzegać ani K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz,* 2017, Lex, ani A. Kiełtyka, [w:] M. Rogalski (red.), *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2025, Lex, komentarz do art. 41.

podatkowego czy Prokuratorii Generalnej, z których jeden – ten wywodzący się z art. 180 § 2 k.p.k. – zakłada jej wzmożenie, drugi zaś – ten z art. 41 § 3 k.p.w. – ewidentne jej rozluźnienie, i to jeszcze w sprawach *ex definitione* o dużo niższej społecznej szkodliwości[38]. A przecież, wskutek posłużenia się przez art. 41 § 3 k.p.w. szerokim pojęciem „tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu", przepis ten stosuje się także do tych osób, które zalicza się do zawodów zaufania publicznego, w tym i do tych, które wykonują zawód notariusza, doradcy podatkowego oraz radcy Prokuratorii Generalnej. Mimo to mechanizmowi działania art. 41 § 3 k.p.w. jest bliżej do znanego nam z pierwotnej wersji art. 180 § 1 k.p.k. niż do tego z art. 180 § 2 k.p.k. Art. 41 § 3 k.p.w. w jego nadal obowiązującej postaci daje sądowi niemal nieograniczoną możliwość zwolnienia z każdej tajemnicy zawodowej, w tym także z tych, które ten sam ustawodawca objął dyspozycją art. 180 § 2 k.p.k., a nie objął treścią obecnego art. 41 § 4 k.p.w. Projektodawca, choć kwestię tę nader oszczędnie tłumaczy, przedmiotową sprzeczność nareszcie usuwa[39].

Od tego samego projektodawcy można było jednak oczekiwać czegoś więcej, mianowicie opatrzenia postanowienia zwalniającego świadka z obowiązku zachowania tajemnicy w trybie art. 41 § 3 k.p.w. jakimkolwiek, choćby tak ułomnym warunkiem, jak „dobro sprawiedliwości". Czyż bowiem absencja tego ostatniego nie została już wytknięta ustawodawcy przy okazji kontroli konstytucyjności[40] art. 180 § 1 k.p.k., który przed rokiem 2015 tego warunku także nie przewidywał, a co Trybunał Konstytucyjny uznał za stan niezgodny z art. 47 oraz z art. 51 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP? Testu zgodności nie przeszedłby także art. 41 § 3 k.p.w.; co więcej, przeciwko niemu przemawia dodatkowo i to, że stosuje się go w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym. Problem nie jest nowy, autor analizował go już szczegółowo, nikt jednak nie wymaga od projektodawcy, by wsłuchiwał się w każdy, nawet solidnie umotywowany głos doktryny[41].

---

[38] Gwoli ścisłości w nauce był wyrażany kontrowersyjny pogląd co do „zapewnienia [tajemnicy zawodowej] dalej idącej ochrony [w postępowaniu w sprawach o wykroczenia] niż w postępowaniu karnym", ale też sformułowano go w czasie, gdy art. 180 § 1 k.p.k. – w przeciwieństwie do art. 41 § 3 zd. drugie k.p.w. – nie przewidywał możliwości zaskarżenia postanowienia o zwolnieniu z tajemnic tam wymienionych. Zob. W. Grzeszczyk, *Dowody w nowym kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo" 2001, nr 11, s. 13–14.

[39] Należy podkreślić, że mowa jest o stanie aktualnym na luty 2026 r. Ani bowiem ten projekt, ani oczekująca na wejście w życie ustawa z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów (Dz.U. poz. 187) w art. 41 § 4 k.p.w. nie uwzględnia „tajemnicy psychologa", którą art. 134 tej ostatniej z dniem 19 maja 2028 r. dodaje się do art. 180 § 2 k.p.k. Od tego momentu datować się będzie więc podobna, choć odnosząca się tym razem tylko do tej tajemnicy nierównorzędność jej ochrony w sprawach karnych i wykroczeniowych.

[40] Wyrok TK z 13 grudnia 2011 r., sygn. akt K 33/08, OTK-A 2011, Nr 10, poz. 116.

[41] P.K. Sowiński, *Blaski i cienie artykułu 41 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w kontekście artykułu 31 ustęp 3 Konstytucji RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2025, nr 1, s. 251–252.

VIII.

Wspomniany art. 30 projektu dotyczył postanowień wydanych w trybie art. 41 § 4 k.p.w. przed jego niedoszłym wejściem w życie, jeśli te zwalniały z tajemnicy notarialnej, doradcy podatkowego, tłumacza przysięgłego lub tajemnicy Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Projektodawca nie zdecydował się jednak na derogowanie ich mocy, zadowalając się uznaniem ich za „bezskuteczne", co miało się przełożyć na niemożność jakiegokolwiek ich wykonania po tej dacie. W toczących się sprawach projektodawca zamierzał zezwolić na wykorzystanie dowodów uzyskanych na podstawie tych postanowień, jeśli tylko te zostały wcześniej wykonane („doszło do przesłuchania osoby zwolnionej z tajemnicy"). Można się zastanowić, czy lepszym rozwiązaniem nie byłoby skopiowanie mechanizmu sprawdzonego w art. 186 § 1 k.p.k. i stosowanego już odpowiednio w postępowaniu w sprawach o wykroczenia dzięki odesłaniu z art. 41 § 1 k.p.w.

IX.

Na sam koniec przedstawionej tu analizy nie sposób pominąć problemu, który przy okazji nowelizacji art. 180 § 2 k.p.k. został przez projektodawcę… pominięty. Rzecz dotyczy bowiem jednej z przesłanek zwolnienia osoby obowiązanej do zachowania którejś z wymienionych w tym przepisie tajemnic zawodowych, mianowicie „dobra wymiaru sprawiedliwości". Wprawdzie autonomiczność projektodawcy nie podlega dyskusji, ale w jakim stopniu winien on pozostać obojętny na doktrynalną krytykę przesłanki, która może i została przez ustawodawcę przytoczona jako pierwsza, to przecież przez naukę uznawana jest za niepewną i zawodną. Faktem jest, że do dobra wymiaru sprawiedliwości odwoływał się już M. Cieślak, uznając je za swego rodzaju wyznacznik granic obowiązywania tajemnicy zawodowej, ilekroć bowiem w grę wchodził interes społeczny, ten obowiązek miał się kończyć („sięga tak daleko, jak daleko")[42]. Nawet jednak to nie powinno przesłaniać faktu, że wymiernym – a przez to poddającym się kontroli instancyjnej – kryterium zwolnienia z jednej z wymienionych w art. 180 § 2 k.p.k. tajemnic pozostaje niemożność ustalenia okoliczności na podstawie innego dowodu.

„Dobro wymiaru sprawiedliwości"[43] jako przesłanka zwolnienia nie sprawdza się[44], jest ona „niefortunna"[45], „niedookreślona"[46], „dość ogólna"[47], a przy

[42] M. Cieślak, op. cit., s. 274.

[43] Przesłankę tę nazywa się też „dobrem sprawy", tak cokolwiek nieprecyzyjnie F. Prusak, op. cit.

[44] Aczkolwiek mianem „wyraźnej" opatrzył ją T. Grzegorczyk, *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Artykuły 1–467. Komentarz*, 2014, Lex.

[45] L.K. Paprzycki, [w:] J. Grajewski, S. Steinborn, L.K. Paprzycki, op. cit.

[46] P.K. Sowiński, *Uchylenie tajemnicy*…, s. 99.

[47] C. Kulesza, [w:] K. Dudka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex, komentarz do art. 180.

tym odznacza się „nieostrym (zamglonym) zakresem znaczeniowym”[48], co powoduje, że jej wykazanie jest w praktyce „utrudnione”[49]. Przesłanka ta jest w istocie rzeczy „klauzulą generalną”, a sam przepis „nie [zawiera] zamkniętego katalogu” zdarzeń odwołujących się do tego dobra, co daje „pole do nadużyć”[50]. Jeśli przyjąć, że „dobro wymiaru sprawiedliwości” jest wartością, która towarzyszy każdemu postępowaniu, to także i takiemu, w którym rozważana jest potrzeba zwolnienia z tajemnicy w trybie art. 180 § 2 k.p.k. Z dwóch przesłanek towarzyszących temu zwolnieniu pierwsza jest pewna, drugą należy dopiero ustalić. To samo „dobro wymiaru sprawiedliwości” jest wartością wielowymiarową i złożoną. Raz przejawia się ona w potrzebie przyspieszenia toku postępowania[51], innym razem pod postacią odstąpienia od zasadniczej właściwości sądu[52], kiedy indziej zaś – łącznego rozpoznania sprawy[53] czy też zabezpieczenia „realizacji jednej z fundamentalnych dla procesu karnego zasad – prawdy materialnej”[54], w każdym jednak przypadku jako konieczność zapewnienia temu samemu wymiarowi sprawiedliwości właściwego autorytetu. O ileż trudniej o realizację tego ostatniego w razie podjęcia próby zwolnienia z którejś z nazwanych tajemnic zawodowych w sprawie bagatelnej, choćby nawet ową niedookreśloną przesłankę identyfikować z koniecznością dokonania prawidłowych ustaleń faktycznych umożliwiających wydanie zgodnego z prawem rozstrzygnięcia[55]. Na możliwość rezygnacji z dowodu ingerującego w tajemnice wymienione w art. 180 § 2 k.p.k. w niektórych sprawach wskazuje art. 41 § 4 k.p.w., cóż więc stoi na przeszkodzie, by podobne – choć nie generalne – ograniczenie wprowadzić także w sprawach karnych, np. katalogując sprawy, w których uchylenie którejś z tajemnic tam wymienionych byłoby możliwe. Katalog tych spraw mógłby odwoływać się np. do wyliczenia, jakim operuje art. 240 § 1 k.k. Propozycje, by odnośne ograniczenie przybrało postać „zakresu lub listy dozwolonych

---

48 E. Kruk, op. cit., s. 34.

49 E. Kosowska-Korniak, *Prawnoprocesowe aspekty tajemnicy dziennikarskiej*, „Prokuratura i Prawo 2014, nr 2, s. 163; K. Dąbkiewicz, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, 2015, Lex.

50 E. Mądrecka, *W kwestii kolizji art. 180 § 2 kodeksu postępowania karnego i art. 6 Prawa o adwokaturze*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2012, nr 28, s. 159.

51 W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2014, Lex.

52 J. Kosonoga, [w:] R.A. Stefański, S. Zabłocki (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Komentarz do art. 1–166*, 2017, Lex, komentarz do art. 40

53 J. Grajewski, S. Steinborn, [w:] L.K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 2: *Komentarz do art. 425–673*, 2013, Lex.

54 Postanowienie SN z 19 maja 2020 r., sygn. akt I KZ 8/20, OSNKW 2020, Nr 8, poz. 31; postanowienie SA w Szczecinie z 31 marca 2020 r., sygn. akt II AKz 139/20, OSASz 2020, Nr 1, s. 69–84; postanowienie SA w Gdańsku z 11 września 2019 r., sygn. akt II AKz 789/19, KSAG 2019, Nr 3–4, s. 210–215.

55 P.K. Sowiński, *Prawo świadka…*, s. 212–213, 217; podobnie: T. Razowski, *Zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2010, nr 7–8, s. 148.

pytań lub wykazu spraw, o które mógłby zapytać [świadka] przesłuchujący”[56] z uwagi na dynamikę procesową, należy *a priori* odrzucić.

Podsumowanie

Zniweczona prezydenckim wetem nowelizacja art. 180 § 2 k.p.k. z pewnością nie jest ostatnią próbą jego zreformowania. Na taką ewentualność wskazują narastające wątpliwości co do objęcia jego dyspozycją tajemnicy lekarskiej, ale już nie tajemnic związanych z wykonywaniem innych zawodów medycznych, choć ich przedstawiciele mają zazwyczaj dostęp do tych samych danych, co preferencyjnie potraktowani przez ustawodawcę lekarze. Ponieważ jednak poszerzanie katalogu tajemnic zawodowych z art. 180 § 2 k.p.k. zdaje się odbywać w porządku losowym, nie sposób przewidzieć, który zawód doczeka się tej swoistej nobilitacji.

Rozszerzenie art. 180 § 2 k.p.k. wyłącznie o tłumacza przysięgłego nie zburzyłoby koncepcji leżącej u podstaw tego przepisu, zasadzającej się na ochronie tych tajemnic zawodowych, które wywodzą się z ustaw szczególnych, mogło wszak niezasadne zróżnicować sytuację osób parających się *de facto* podobnymi czynnościami zawodowymi i pełniących w procesie te same funkcje, nawet jeśli ich przygotowanie zawodowe było różne[57].

Próby nowelizacji art. 41 § 4 k.p.w. nie sposób przecenić – raz, że w bliższej perspektywie zmieniłaby ona dotychczasowe reguły pozyskania dowodu kolidującego z tajemnicą zawodową określonego rodzaju, a dwa, że w dalszej perspektywie zaświadczałaby dobitnie o możliwości normatywnego wyodrębnienia spraw, w których zwolnienie z określonych tajemnic zawodowych nie byłoby możliwe[58]. Choć projektodawca przy tworzeniu katalogu tych spraw posłużył się kryterium negatywnym („nie może zwolnić”), w jakimś sensie koresponduje to ze zgłaszanym przez autora niniejszego artykułu postulatem ograniczenia możliwości stosowania art. 180 § 2 k.p.k. do spraw

---

[56] K. Frąckowiak, *Karnoprocesowe aspekty ochrony tajemnicy adwokackiej*, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 10, s. 84.

[57] Co do funkcji pełnionych w procesie karnym przez tłumacza zob. P.K. Sowiński, *Kształtowanie się instytucji tłumacza oraz prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego w polskim procesie karnym*, „Przegląd Sądowy” 2025, nr 7–8, s. 36–37, natomiast co do roli pełnionej tylko przez tłumacza przysięgłego zob. M. Kądzielski, op. cit., s. 41. Pewne jest, że roli tłumacza nie można sprowadzać tylko do „zapewnienia możliwości skutecznego prowadzenia postępowania dowodowego”, jest to bowiem stanowisko uwzględniające ledwie wycinek ich aktywności procesowej. Tak jednak: M. Jachimowicz, *Tłumacz w regulacjach procesowych i jego karnomaterialna ochrona*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2019, nr 2(34), s. 64.

[58] Za zakazem z art. 41 § 4 k.p.w. stoi „waga czynów, których dotyczy [przedmiotowe postępowania]” – tak: T. Grzegorczyk, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2012, Lex. Na związek tego zakazu z „małą (z reguły) szkodliwość społeczną wykroczeń” wskazuje z kolei J. Lewiński, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2011, Lex.

poważniejszych[59]. Obecność w kodeksie z 2001 r. rozwiązania takiego, jakie znamy z art. 41 § 4, dobrze służy obniżeniu społecznych kosztów spraw sądowych[60], rodzi jednak wcale niepłonną nadzieję na pojawienie się podobnych ograniczeń także na gruncie procedury karnej.

Wykaz literatury

Bojańczyk A., *Karnoprocesowe znaczenie zgody dziennikarza na składanie zeznań co do okoliczności objętych tajemnicą zawodową (wokół postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2004 r.)*, „Palestra" 2005, nr 9–10.

Burdzik M., Chowaniec C., Nowak A., *Tajemnica lekarska w świetle nowelizacji kodeksu postępowania karnego z 10.06.2016 r.*, „Państwo i Prawo" 2019, nr 9.

Cieślak M., *Zagadnienia dowodowe w procesie karnym*, t. 1, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1955.

Dąbkiewicz K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do zmian 2015*, 2015, Lex.

Dąbkiewicz K., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2017, Lex.

Dudka K. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2023, Lex.

Ende M., *Die Unendliche Geschichte*, Thienemann Verlag, Stuttgart 1979.

Frąckowiak K., *Karnoprocesowe aspekty ochrony tajemnicy adwokackiej*, „Studia Prawnoustrojowe" 2009, nr 10.

Grajewski J., Steinborn S., Paprzycki L.K., *Komentarz aktualizowany do art. 1–424 Kodeksu postępowania karnego*, 2015, Lex.

Grzegorczyk T., *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Artykuły 1–467. Komentarz*, 2014, Lex.

Grzegorczyk T., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2012, Lex.

Grzegorczyk T., Tylman J., *Polskie postępowanie karne*, LexisNexis, Warszawa 2011.

Grzeszczyk W., *Dowody w nowym kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia*, „Prokuratura i Prawo" 2001, nr 11.

Grzeszczyk W., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, 2014, Lex.

Jachimowicz M., *Tłumacz w regulacjach procesowych i jego karnomaterialna ochrona*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury" 2019, nr 2(34).

Kądzielski M., *Istota pracy tłumacza przysięgłego. Rozważania prawno-wittgensteinowskie*, „Lingua Legis" 2020, nr 28.

Koschel-Sturzbecher A., *Stosunek pracy a wykonywanie zawodu adwokata*, „Palestra" 2021, nr 7–8.

Kosowska-Korniak E., *Prawnoprocesowe aspekty tajemnicy dziennikarskiej*, „Prokuratura i Prawo 2014, nr 2.

Koźbiał D., *Status prawny zawodu tłumacza przysięgłego*, C.H. Beck, Warszawa 2024.

Kruk E., *Obowiązek zachowania tajemnicy adwokackiej jako okoliczność uzasadniająca odmowę zeznań w trybie art. 180 § 2 k.p.k.*, „Studia Iuridica Lublinensia" 2017, nr 4.

Kunicka-Michalska B., *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1972.

Kwiatkowski Z., *Zakazy dowodowe w postępowaniu w sprawach o wykroczenia*, „Przegląd Sądowy" 2004, nr 1.

Lewiński J., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2011, Lex.

59 P.K. Sowiński, *Prawo świadka*…, s. 212.

60 Ibidem.

Maroń G., *Instytucja ślubowania radcy prawnego w polskim porządku prawnym*, „Radca Prawny Zeszyty Naukowe" 2025, nr 1.
Mądrecka E., *W kwestii kolizji art. 180 § 2 kodeksu postępowania karnego i art. 6 Prawa o adwokaturze*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego" 2012, nr 28.
Paprzycki L.K. (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 2: *Komentarz do art. 425–673*, 2013, Lex.
Prusak F., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 3, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1999.
Razowski T., *Zwolnienie świadka z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 2010, nr 7–8.
Rogalski M. (red.), *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, 2025, Lex.
Rusinek M., *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
Rusinek M., *Z problematyki zakazów dowodowych w postępowaniu karnym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
Siewierski M., *Kodeks karny i prawo wykroczeń. Komentarz*, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1965.
Sowiński P.K., *Blaski i cienie artykułu 41 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia w kontekście artykułu 31 ustęp 3 Konstytucji RP*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego" 2025, nr 1.
Sowiński P.K., *Kształtowanie się instytucji tłumacza oraz prawa do tłumaczenia ustnego i pisemnego w polskim procesie karnym*, „Przegląd Sądowy" 2025, nr 7–8.
Sowiński P.K., *Prawo świadka do odmowy zeznań w procesie karnym*, C.H. Beck, Warszawa 2004.
Sowiński P.K., *Uchylenie tajemnicy zawodowej w trybie art. 180 § 2 k.p.k. a niezależność zawodowa radcy prawnego. Uwagi polemiczne*, „Radca Prawny Zeszyty Naukowe" 2023, nr 2.
Stefański R.A., Zabłocki S.(red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 1: *Komentarz do art. 1–166*, 2017, Lex.
Stefański R.A., Zabłocki S. (red.), *Kodeks postępowania karnego*, t. 2: *Komentarz do art. 167–296*, 2019, Lex.
Stolarski P., *Materialnoprawne i procesowe granice pozyskiwania i wykorzystania informacji objętych tajemnicą lekarską w sprawach podatkowych*, „Przegląd Podatkowy" 2025, nr 3.
Wąsik D., *Tajemnica lekarska w procesie karnym*, „Prokuratura i Prawo" 2018, nr 1.

Summary

A never-ending story? A few comments on the newly amended Article 180 § 2 of the Code of Criminal Procedure and Article 41 § 4 of the Code of Procedure in Misdemeanor Cases

Keywords: criminal procedure law, witness, professional secrecy, ad hoc interpreter, sworn interpreter, source of professional secrecy, exclusion of evidence.

Exemptions from professional secrecy are governed by Article 180 of the Code of Criminal Procedure. Paragraph 2 of that article identifies those types

of professional secrecy which, in the legislature's view, require enhanced protection; this is reflected, amongst other things, in the delegation to the court of the power to decide on any exemption from such secrecy. The pace of social change means that the list of such secrets is periodically expanded. The aim of this publication is to provide a critical assessment of the draft amendment debated in 2025, which proposed extending the provisions of Article 180 § 2 of the Code of Criminal Procedure to include sworn translators, whilst completely omitting *ad hoc* translators, even though the latter perform the same functions in criminal proceedings as their sworn counterparts. On the other hand, the proposed amendment to Article 41 § 4 of the Code of Procedure in Misdemeanour Cases is viewed positively, as it was intended to strengthen the protection of professional secrets hitherto excluded from this provision: notarial secrecy, tax adviser secrecy and the secrecy of the General Prosecutor's Office. The amendment to this provision was intended to prevent the lifting of these privileges for the purposes of proceedings in cases concerning minor offences, which would, in turn, extend the existing absolute prohibition on the admissibility of such evidence. In the author's view, the amendment to Article 41 § 4 of the Code of Procedure in Misdemeanour Cases could have been viewed more broadly as an illustration of the possibility of legally distinguishing cases in which an exemption from certain professional secrets would not be possible at all. In the longer term, this could have led to a change in the legislature's approach to the protection of the professional secrets listed in Article 180 § 2 of the Code of Criminal Procedure and to the categorisation of criminal cases in which such a waiver would not be permissible.